ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ ΠΟΛΥΜΕΡΟΥ-ΚΑΜΗΛΑΚΗ

Το Μπεζεστένι της Λάρισας και η συλλογική μνήμη της ευρύτερης περιοχής

ΠΕΡΙΛΗΨΗ: Η μεγάλη κλειστή αγορά της πόλης της Λάρισας κατά την περίοδο της τουρκοκρατίας υπήρξε περίφημη για το μέγεθος, τον πλούτο και την εμπορική της κίνηση. Έτσι, παρά το γεγονός ότι πριν από δύο περίπου αιώνες έπαψε να λειτουργεί, η συλλογική μνήμη μέσα από τα τραγούδια και τις παραδόσεις διατήρησε ζωντανή την ανάμνησή της. Σήμερα, δύο αιώνες και πλέον μετά την πυρκαγιά που το κατέστρεψε το 1799, το Μπεζεστένι της Λάρισας, χώρος οικονομικής δράσης και κοινωνικής συναναστροφής, που δεν έσβησε από τη συλλογική μνήμη, ξεκινά με την αποκατάστασή του μια νέα διαδρομή στην πολιτισμική ζωή της μεγάλης θεσσαλικής πόλης.

Το μπεζεστένι (περσοτουρκ. bedestan, bezzazistan, στις αραβικές χώρες kaisariyya) ήταν συνήθως κτήριο με φρουριακή μορφή στην καρδιά μεγάλων αστικών κέντρων, χώρος δρσατηριότητας για αργυραμοιβούς και μεγαλεμπόρους, τόπος διεξαγωγής σημαντικών εμπορικών συναλλαγών, όπου οι περιουσίες των πλουσίων εμπόρων διαφυλάσσονταν σε ειδικά χρηματοκιβώτια ή επενδύονταν σε επιχειρήσεις[1]. Κατά την Εγκυκλοπαιδεία του Ισλάμ[2], bezzistan, από την αρα-

1. Halil Inalcik, *Ο σχηματισμός κεφαλαίου στην οθωμανική αυτοκρατορία. Η οικονομική δομή των Βαλκανικών χωρών* (15ος-19ος αι.), Αθήνα 1979, σ. 521.

2. *Encyclopédie del' Islam*, τ. I, σ. 728, λ. Bezzistan. Η Μεγάλη Ελληνική Εγκυκλοπαιδεία στο λήμμα μπεζεστένι αναφέρει: «Ἐστεγασμένη ἀγορά τῶν τουρκικῶν καί ἀραβικῶν πόλεων, κυρίως δὲ ἐκεῖναι εἰς τὰς ὁποίας πωλοῦνται ὑφάσματα, κοσμητικά καί ψιλικά. Αἱ ἀγοραί αὗται δύνανται νὰ ὦσιν ἐστεγασμέναι διὰ στέγης ἀμφικλινοῦς εἴτε διὰ συνεχοῦς θόλου, κλειόμεναι διὰ μεγάλων θυρῶν».

Επετηρίς Κέντρου Λαογραφίας, 29 (1999-2003), σ. 7-20.

βική λέξη Bezz (=ύφασμα μεταξωτό, λινό ή βαμβακερό) σημαίνει το εσώτερο τμήμα του παζαριού, της αγοράς, χτισμένο συνήθως από πέτρα, κλεισμένο με σιδερένιες πόρτες, όπου πωλούνταν πολύτιμα αντικείμενα[3].

Προωρισμένα, λοιπόν, να προστατεύουν αρχικά ίσως μόνον υφάσματα και αργότερα πολυτελή, σπάνια και ακριβά είδη (μεταξωτά υφάσματα, κοσμήματα, γουναρικά, κομψοτεχνήματα, όπλα, ψιλικά), τα μπεζεστένια ήταν σκεπασμένα και μάλιστα θολοσκέπαστα αξιόλογα κτήρια, με προκαθορισμένο οικοδομικό τύπο, με εσωτερικούς διαδρόμους μόνο για πεζούς, με μικρά και μεγάλα καταστήματα, με διπλές συχνά εξωτερικές πόρτες, που φυλάσσονταν από ειδικούς φρουρούς, τους «μπεξήδες». Όλες οι μεγάλες πόλεις της οθωμανικής αυτοκρατορίας είχαν τα μπεζεστένια τους, χώρους αρχικά κρατικούς, ιδιοκτησίες σουλτάνων ή ανωτάτων αξιωματούχων και αργότερα ιδιωτών.

Ένα από τα πιο γνωστά και μεγάλα κτηριακά συγκροτήματα μέσα σε μία απέραντη σκεπαστή αγορά, με διαδρόμους λαβυρινθώδεις, ήταν το μπεζεστένι της Κωνσταντινούπολης[4]. Ο ιστορικός του 15ου αιώνα Δούκας το αναφέρει ως «βεστιοπρατήριον ..., περσιστί πεζεστάνιον...» (έκδ. Bonn, σ. 340, 20). Πρόκειται για βυζαντινό μνημείο[5]. Κατά την περίοδο της τουρκοκρατίας μπεζεστένια απέκτησαν πολλές πόλεις της αυτοκρατορίας ανάλογα με τον πληθυσμό και την εμπορική τους κίνηση, όπως η Προύσσα, η Καισάρεια, το Ικόνιο, η Σμύρνη[6], η

3. Ι. Χλωρός, *Τουρκοελληνικόν λεξικόν*, λ. βεζ-ιστάν και bedeστέν (εκ του πεζζαζ-ιστάν = αγορά πανικών), «*αγορά εν ή πωλούνται πολύτιμα πράγματα, ως επί το πολύ παλαιά, ή παρακατατίθενται τοιαύτα ή χρήματα και αξίαι προς ασφάλειαν*». Περισσότερα για τα μπεζεστένια βλ. Φίλ. Κ. Φάλμπος, «Μπεζεστένια και χάνια στη Σμύρνη», *Μικρασιατικά Χρονικά*, τ. 9 (1961), σ. 130-145, όπου εκτενής αναφορά στα μπεζεστένια της Σμύρνης και τη λειτουργία τους.

4. Ο Σκαρλάτος Βυζάντιος (*Η Κωνσταντινούπολις*, τ. Α΄, Αθήναι 1852, σ. 541-542) αναφέρεται γενικά στα τσαρσιά, σκεπαστές ή μισοσκέπαστες αγορές, παζάρια, ασκεπείς αγορές και μπεζεστάνια ή βεζεστάνια, αλλά και σπανιότερα μπεζεστένια ή βεζεστένια.

5. Για την καταγωγή και εξέλιξη του τύπου της σκεπαστής και κλειστής αγοράς, του μπεζεστενιού, τη σχέση του με τις δημόσιες στοές της ρωμαϊκής εποχής και τους «εμβόλους» των Βυζαντινών μπορεί να πληροφορηθεί ο ενδιαφερόμενος πρόχειρα στον Φ. Κουκουλέ (*Βυζαντινών Βίος και Πολιτισμός*, τ. Δ΄, Αθήναι 1951, σ. 336-341), ο οποίος ερμηνεύοντας αναφορές σε κείμενα, όπως εκείνα του Ψευδοκωδινού και του Μανουήλ Χρυσολωρά ή του περιηγητή Ibn Batoutah, θεωρεί ότι το μπεζεστένι της τουρκοκρατίας είναι ο έμβολος των Βυζαντινών. Κάτι ανάλογο εννοεί ίσως ο Μιχαήλ Ατταλειάτης, όταν κάνει λόγο για «*επισκεπείς των λεωφόρων, αίπερ έμβολοι λέγονται*». Βλ. και Ν. Α. Βερναρδάκης, «Πόθεν τα βυζαντινά έμβολα (μπεζεστένια)», στο Παράρτημα της εφημ. «Αθήναι», έτος Β΄ (1909), σ. 1573-78.

6. Φίλ. Κ. Φάλμπος, «Μπεζεστένια και χάνια στη Σμύρνη», *ό. π.*

Αδριανούπολη, η Θεσσαλονίκη[7], οι Σέρρες[8], η Λάρισα, τα Τρίκαλα[9], τα Γιάννενα κ.ά.

Η έρευνά μας στο ανέκδοτο Αρχείο του Ιστορικού Λεξικού της Ακαδημίας Αθηνών, όπου το λήμμα παρουσιάζεται πλούσιο, δείχνει ότι η λέξη είναι γνωστή στον ελληνικό χώρο. Κατά την κύρια σημασία της είναι σκεπαστή (θολοσκέπαστη) αγορά, στην οποία πωλούνται πανικά, εμπορεύματα που χρειάζονται προστασία από τις καιρικές συνθήκες και κατ' επέκτασιν πολύτιμα εμπορεύματα, όπως μπαχαρικά, είδη στολισμού κ.λπ. Η έννοια της αγοράς δημιούργησε την επέκταση της σημασίας της ως χώρου στον οποίο συνωστίζονται πολλοί άνθρωποι (Ρόδος, μπεζεστένι = δρόμος πολυδιάβατος), αλλά και ως εμποροπανήγυρης (Πελοπόννησος, Σμύρνη), λαϊκής αγοράς κ.ά. Επέκταση της έννοιας του πολυσύχναστου εμπορικού δρόμου αποτελεί η σημασία του «άφραγου αγρού» (Κάρπαθος), του χώρου για σεργιάνι (Μακεδονία) κ.ά[10].

---

7. Ενδιαφέρουσα περιγραφή του μπεζεστενιού της Θεσσαλονίκης έχουμε από τον Τούρκο περιηγητή Εβλιγιά Τσελεμπή: «*Το Μπεζεστένι, όμως, της Θεσσαλονίκης είναι ένα υπέροχο κτήριο. Η στέγη του είναι σκεπασμένη με μολύβι και κλείνει με σιδερένια πόρτα. Ο επισκέπτης που θα πρωτομπεί κυριολεκτικά τα χάνει και ζαλίζεται από το μόσχο, το αμπέρι και τ' άλλα μπαχάρια που ευωδιάζουν εκεί. Μέσα στο μπεζεστένι ζάπλουτοι έμποροι μετρούν το χρυσάφι και τα άσπρα κι ο κρότος απ' το μέτρημα δημιουργεί φρίκη στους καλούς φτωχούς ανθρώπους. Το πλήθος που συνωστίζεται για ν' αγοράσει ή να πουλήσει είναι απειράριθμο και ξεχύνεται στους τρακόσιους δρόμους. (Κάθε δρόμος αντιστοιχεί και σ' ένα εσνάφι, σαν ένα παράξενο μωσαϊκό).* (Εβλιά Τσελεμπί, *Ταξίδι στην Ελλάδα*, έρευνα, λογοτ. απόδοση Νίκ. Χειλαδάκης, Αθήνα, εκδ. Εκάτη, 1991, σ. 117). Για τη Στερεά Ελλάδα ο Τσελεμπή δεν αναφέρει να είχαν τότε «πεζεστένια» η Λαμία, παρά το γεγονός ότι στο κέντρο της επωλούντο ακριβά και πολύτιμα εμπορεύματα, το Καρπενήσι και το Βραχώρι (Αγρίνιο), όπου υπήρχαν επίσης πολύτιμα και σπάνια υφάσματα στην αγορά του (Ιωάννης Γιαννόπουλος, «Η περιήγησις του Εβλιά Τσελεμπή ανά την Στερεά Ελλάδα», *Επετηρίς Εταιρείας Στερεοελλαδικών Μελετών*, τόμ. Β΄ (1969-70), σ. 154, 173, 192).

8. Το μπεζεστένι των Σερρών, που υπολογίζεται ότι κτίστηκε στα τέλη του 15ου ή στις αρχές του 16ου αιώνα, αναφέρεται επίσης από τον Τούρκο περιηγητή Εβλιγιά Τσελεμπή και είναι μεγαλοπρεπέστερο από εκείνο της Θεσσαλονίκης, καθώς είναι διακοσμημένο εσωτερικά και εξωτερικά, έχει μελετήσει ο Αναστ. Ορλάνδος (*Αρχείον των Βυζαντινών Μνημείων της Ελλάδος*, τ. Ε΄ (1939-40), σ. 207 κ.εξ.). Η περιγραφή του είναι χρήσιμη για όσους μελετούν ανάλογα κτίσματα, των οποίων ελάχιστα τμήματα έχουν διασωθεί, λαμβανομένης υπ' όψιν της ομοιότητας μεταξύ τους.

9. Ιωάννης Β. Παπασωτηρίου, *Ιστορικά Τρικάλων*, επιμ. Αχ. Καρανάσιος, Τρίκαλα 1964, σ. 17-18.

10. Ο Φ. Φάλμπος αναφέρει ότι με το όνομα Μπεζεστένια είναι γνωστές τοποθεσίες στη Στερεά Ελλάδα και την Πελοπόννησο, που ίσως αποτελούν ανάμνηση προϋπαρχόντων κτηρίων. Βλ. Φίλ. Κ. Φάλμπος, «Μπεζεστένια και χάνια στη Σμύρνη», *ό. π.*

Στον χώρο της Θεσσαλίας έχει την ευρύτερη έννοια της κλειστής αγοράς, η οποία στη συλλογική μνήμη συνδέεται κυρίως με τη Λάρισα, όπως προκύπτει από το υλικό που είχαμε στη διάθεσή μας. Όπου αναφέρεται η έννοια μπεζεστένι έχει σχέση με την πόλη της Λάρισας ως μεγάλου αστικού κέντρου με οργανωμένη μόνιμη αγορά, εργαστήρια και εμπορική κίνηση, παρά το γεγονός ότι και τα Τρίκαλα και τα Φάρσαλα είχαν μέχρι πρόσφατα αξιόλογα μπεζεστένια[11]. Χαρακτηριστικό είναι το γεγονός ότι στη Λάρισα, το μεγαλύτερο θεσσαλικό εμπορικό κέντρο με μόνιμη εμπορική αγορά, δεν δημιουργήθηκε μεγάλο εποχικό πανηγύρι (εμποροπανήγυρη-παζάρι), όπως έγινε με τα Φάρσαλα, το Μοσχολούρι και την Ελασσόνα και αργότερα, μετά την βιοτεχνική παρακμή τους, με τον Τίρναβο και την Αγιά. Ωστόσο, όλοι οι τόποι των εμποροπανηγύρεων βρίσκονταν, όπως ήταν επόμενο, μέσα στο σύστημα επικοινωνίας, όπου η Λάρισα αποτελούσε κεντρικό σημείο, δεδομένου ότι οι στρατιωτικοί δρόμοι στα Βαλκάνια βρέθηκαν κατά την τουρκοκρατία σε στενή σχέση με τους εμπορικούς. Αναφορικά με τις εμποροπα-

11. Μπεζεστένι, βεβαίως, είχαν και τα Φάρσαλα, πόλη με εμπορική κίνηση και αγορά. Βλ. Παν. Ι. Καμηλάκης, «Η εμποροπανήγυρη των Φαρσάλων», *Θεσσαλικά Χρονικά*, τ. 13 (1980), σ. 95-130. Επίσης τα Τρίκαλα είχαν μεγάλο μπεζεστένι, που μάλιστα «εριμοτομήθη» μετά την απελευθέρωση του 1881: «*Απέναντι ακριβώς του δρομίσκου του διαχωρίζοντος τα ανωτέρω «Πέτρινα Μαγαζιά»* [κοντά στην οδό Καραϊσκάκη] *και ακριβώς όπου η στενωτάτη ήδη οδός Γρηγορίου του Πατριάρχου, μεταξύ της ήδη* [1935] *οικίας του κ. Ζαχαρή και της έναντι ταύτης ήτο η είσοδος του «Μπεζεστενίου». Παμμεγίστη με δύο σιδηράς θύρας και θολωτή. Το Μπεζεστένι ήτο ένα τετράγωνον συγκρότημα, το οποίον περιελάμβανε άπαντα τον χώρον τον μεταξύ των οδών 25ης Μαρτίου και Καραϊσκάκη και των πέριξ αυτών οδών. Πέριξ αυτού ήσαν θολωτά πέτρινα μαγαζειά, μάλλον υγρά μπουντρούμια, έκαστον των οποίων είχε μίαν χαμηλοτάτην είσοδον με σιδηράν θύραν και με εν και μόνον μικρότατον παράθυρον, επίμηκες, εντός τούτων ήσαν οι «μπιζιργιάννιδες», δηλ. έμποροι υφασμάτων, άνωθεν δε αυτών ήσαν δωμάτια ισάριθμα προς τα μαγαζειά και προ αυτών υπήρχε ξύλινος «σοφάς» (εξώστης), επί του οποίου ανήρχοντο εκ τεσσάρων μερών ξύλινες σκάλες. Εις τα δωμάτια ταύτα εκάθηντο οι ξένοι και οι Τρικαλινοί έμποροι οι μη έχοντες οικογενείας, λόγω ασφαλείας των, διότι το συγκρότημα τούτο έχον εκτός της ανωτέρω εισόδου και ετέραν ομοίαν προς την ήδη οδόν Νικοτσάρα ήτο είδος φρουρίου. Την νύκτα εκλείοντο αμφότεραι αι σιδηραί είσοδοι του Μπεζεστενίου και εκτός αυτού εφύλαττον οι «μπασμπάνηδες» (νυχτοφύλακες). Εις το μέσον της αυλής του Μπεζεστενίου υπήρχεν ένα πηγάδι και εις γηραιός υπερμεγέθης πλάτανος, υπό την σκιάν του οποίου κατά το θέρος εδροσίζοντο οι έμποροι ροφώντες τους καφέδες και ναργιλέδες των, οι οποίοι τους εσερβίροντο εκ του εντός του περιβόλου τούτου καφενείου. Το Μπεζεστένιον τούτο ερυμοτομήθη κατά το εκπονηθέν σχέδιον της πόλεως* [αμέσως μετά την απελευθέρωση του 1881] *και ήδη* [1935] *μόλις ίχνη αυτού σώζονται δεξιά της οδού 25ης Μαρτίου, κάτωθι της οικίας κ. Ζαχαρή και έτερα ίχνη ολίγον ανωτέρω δεξιά της οδού ταύτης*» (Ιωάννης Β. Παπασωτηρίου, *Ιστορικά Τρικάλων*, ό.π., σ. 17-18). Αξιόλογο μπεζεστένι είχε και ο Μυστράς.

νηγύρεις, για την εξέλιξη των οποίων αναγκαία προϋπόθεση είναι η ευταξία και η ηρεμία, η Λάρισα, ως θέρετρο των σουλτάνων και έδρα πολυάριθμων γενιτσάρων[12], δεν τις διέθετε. Οι ίδιοι λόγοι προφανώς οδήγησαν στη δημιουργία της κλειστής αγοράς, φρουριακού τύπου, του μπεζεστενιού, προκειμένου να προστατεύονται οι έμποροι κυρίως των ειδών πολυτελείας (υφασμάτων, κοσμημάτων, μπαχαρικών) και οι αργυραμοιβοί.

Το Μπεζεστένι της Λάρισας

Το κτήριο του Μπεζεστενιού[13] αναφέρεται για πρώτη φορά στην απογραφή του 1506. Το 1668 ο Τούρκος περιηγητής Εβλιγιά Τσελεμπή περιγράφει τη Λάρισα ως μία μεγάλη και πλούσια πόλη με εμπορική κίνηση, με 880 μαγαζιά όλων των ειδών, κυρίως στα χέρια των Ελλήνων, και κατοίκους με πολυτελείς ενδυμασίες. «Στην καρδιά της πολιτείας, μέσα στην αγορά και στο παζάρι, βρίσκεται ένα μπεζεστένι, ίδιο φρούριο... που λες κι είναι το καταφύγιο της πόλης και το άπαρτο κάστρο της... με πραμάτειες που αξίζουνε χιλιάδες φορές πιότερο από το θησαυρό της Αιγύπτου». Ο αείμνηστος Γιώργος Γουργιώτης στη μελέτη του «Το Μπεζεστένι της Λαρίσης»[14] περιγράφει το σωζόμενο κτήριο, γνωστό από τους ντόπιους ως Φρούριο, του οποίου τη συντήρηση ανέλαβε η 7η Εφορία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων, και συγκεντρώνει σ' αυτή τις λιγοστές μαρτυρίες, όπως εκείνη του καπουτσίνου ιερέα Père Robert de Dreux, ο οποίος το 1669 βρέθηκε στη Λάρισα και περιηγήθηκε την πόλη. Εκεί παρατήρησε ότι η Λάρισα δεν είχε αξιόλογα κτήρια παρά την μεγάλη της εμπορική κίνηση. Πληροφορήθηκε ότι η σεισμικότητα της περιοχής οδηγούσε στην οικοδόμηση χαμηλών σπιτιών. Η παρουσία, ωστόσο, ορισμένων μεγάλων κτηρίων δεν τον πείθει και σχολιάζει: «Και όμως είδα ένα μπεζεστένι, όπου οι έμποροι εκθέτουν τις πραμάτειες τους και μερικά τζαμιά που είναι αρκετά ωραία οικοδομήματα». Εάν, όπως παρατηρεί η αρχαιολόγος Σταυρούλα Σδρόλια, δεχθούμε ότι το Μπεζεστένι ιδρύθηκε μεταξύ των ετών 1484 και 1506, ο Γάλλος ιερέας είναι ο πρώτος που το αναφέρει και

12. Βλ. Φρ. Κ. Πουκεβίλ, Ταξίδι στην Ελλάδα: Μακεδονία, Θεσσαλία, μετάφρ. Νίκης Μολφέτα, Αθήνα, εκδ. Αφ. Τολίδη, 1995, σ. 258-261.

13. Σταυρούλα Σδρόλια, «Το Μπεζεστένι και η περιοχή του λόφου του Φρουρίου στο Βυζάντιο και την περίοδο της οθωμανικής κατοχής», στο τεύχος *Το Μπεζεστένι και οι αγορές της Λάρισας από τα αρχαία έως τα νεότερα χρόνια*, Λάρισα 2001, σ. 16.

14. Γεώργιος Κ. Γουργιώτης, *Μικρά μελετήματα*, Αθήνα 2000, σ. 103-105 (Το Μπεζεστένι της Λαρίσης).

αποτελεί έστω και έμμεση μαρτυρία για την επαβλητική παρουσία του στη Λάρισα. Εκατόν τριάντα χρόνια αργότερα ο Σουηδός περιηγητής J. J. Bjornstähl (1779)[15] σημειώνει ότι στη Λάρισα «υπάρχει ένα αξιόλογο μπεζεστένι, λιθόχτιστο, με 6 θόλους με μολύβι», δηλαδή θολωτή στέγη για λόγους στεγανότητας από τη βροχή, καλυμμένη με φύλλα μολύβδου. Ο περιηγητής χαρακτηρίζει την αγορά αξιόλογο κτίσμα. Τέλος ο Christopher Wordsworth (1839)[16] αναφέρει το κτίσμα για τελευταία φορά[17]. Η νεότερη έρευνα ενδεχομένως να δώσει νέα ιστορικά στοιχεία για την κλειστή αγορά της Λάρισας, τα οποία και θα διαφωτίσουν τον οικονομικό της ρόλο, κατά το διάστημα που λειτουργούσε και μπορούσε να επηρεάζει την οικονομία της περιοχής.

Τα στοιχεία που μέχρι στιγμής συγκεντρώσαμε από την προφορική και καταγεγραμμένη λαϊκή παράδοση έχουν σχέση κυρίως με τον απόηχο της φήμης της μεγάλης αυτής αγοράς και μετά το σταμάτημα οποιασδήποτε δραστηριότητάς της. Είναι φυσικό μεγάλες αγορές, με ονομαστά μπεζεστένια, όπως εκείνη της Κωνσταντινούπολης, της Θεσσαλονίκης, της Σμύρνης, της Χίου, οι οποίες υπήρξαν μακροβιότερες από αυτή της Λάρισας, να έχουν διασωθεί και να διαιωνίζονται σε στίχους δημοτικών τραγουδιών, όπως:

Στης Σαλονίκης το τσαρσί[18]*, μέσα στο μπεζεστένι*[19]

---

15. Το *οδοιπορικό της Θεσσαλίας*, 1779, Θεσσαλονίκη 1979 (μεταφρ., προλεγόμενα, σημειώσεις: Μεσεβρινού), σ. 117.

16. *Ελλάδα. Μια περιπλάνηση στα τοπία και στην ιστορία της*, μετάφρ. Π. Δημουλέα. Αθήνα, εκδ. Εκάτη, 1995, σ. 213.

17. Εν τω μεταξύ έχει προηγηθεί ο σεισμός του 1781, οπότε κατεστράφησαν και αρκετά τζαμιά. Βλ. Σταυρούλα Σδρόλια, «Το Μπεζεστένι», *ό.π.*, σ. 17. Σε τουρκικό χάρτη του 1827 αναφέρεται το Μπεζεστένι, ενδεχομένως χωρίς την προηγούμενη λειτουργία του. Βέβαιον είναι ότι στα τέλη του 19ου αιώνα επιχωματώθηκε και χρησιμοποιήθηκε ως σχυρό και το 1880 σε χάρτη του Επαμ. Φαρμακίδη αναφέρεται ως πυριτιδαποθήκη. Βλ. και Θ. Παλιούγκας, *Η Θεσσαλία στο οδοιπορικό του περιηγητή Εβλιγιά Τσελεμπή (1668)*, Λαογραφικό Μουσείο Λάρισας, 2001, σ. 43.

18. Όπου βεβαίως τσαρσί είναι η αγορά (τουρκ.).

19. *Αρχείον Θρακικού Λαογραφικού και Γλωσσικού Θησαυρού*, τ. Α΄ (1934), σ. 258, όπου στο πολύ γνωστό και διαδεδομένο τραγούδι «το ραφτόπουλο» ή «της γαλανής το φόρεμα», εδώ από τη Φιλιππούπολη, γίνεται λόγος για μεγάλα ραφτάδικα με μαστόρους και μαθητευόμενους ράφτες, εγκατεστημένους μέσα στο μπεζεστένι της Θεσσαλονίκης:

Στης Σαλονίκης το τσαρσί, μέσα στο μπιζεστένι
πέντε ραφτάδες έρραφταν μιας νέας το φουστάνι
κι ένα μικρό ραφτόπουλου ράφτει και τραγουδάει:
Φουστάνι μου ψιλόρραφτο, που σ' έχω στην ποδιά μου,
έτσι μες στην αγκάλια μου να είχα την κυρά σου.

Και

Στης Σαλουνίκης τα τσαρσιά, στης Σμύρνης τ'αργαστήρια,
κόρη ξανθή ν-εχώριζι φουστάνι κεντισμένου.
Πέντι ραφτάδις το 'ραβαν κι δέκα μαθητούδια
κι ένα μικρό ραφτόπουλο, μικρό διαβουλιμένου,
ν-σύλον κιντούσι κι έλιγι, ν-σύλον κεντάει κι λέγει:
Φουστάνι μου μελιτζανί κι χρυσοκεντισμένου,
να' χα κι την κυρούλα σου τη μικροχαϊδιμένη[20].

Σε κερκυραϊκή παραλλαγή αναφέρονται:

Στη Σαλονίκη, στου Σαντζή, στης Πόλης τ' αργαστήρια,
πέντε μαστόροι ράφτανε και δέκα μαθητάδες
της γαλανής το φόρεμα, της άσπρης το καβάδι[21].

Κι ακόμη:

Κι όταν θε να περάσουμε της Χιός τα μπεζεστένια,
εσύ, πουγγί μου, ξόδιαζε κι εγώ να τρώω, να πίνω.
Κάτω στης Πόλης τα τσαρσιά, στης Χιός τα μπεζεστένια,
εννιά ραφτάδες ράφτανε βασίλισσας καβάδι
κι ένα μικρό ραφτόπουλο ράφτει και τραγουδάει[22]...

Κατά το αμέσως παραπάνω άσμα από τη Σωζόπολη της Βορ. Θράκης στα μπεζεστένια της Χίου οι ραφτάδες, που είναι περισσότεροι (εννιά), ράβουν «βασίλισσας καβάδι». Στο ίδιο τραγούδι από τη Χίο αναφέρεται:

Σαράντα ράφτες κάθουνταν κι εξήντα δυο καρφάδες
τσ' ένα μικρό ραφτόπουλο, που τραγουδεί τσαι λέγει:

---

20. Κέντρον Ερεύνης της Ελληνικής Λαογραφίας (στο εξής ΚΛ), Ύλη Πολίτου, αρ. 1951 (Άγραφα Θεσσαλίας, Ν. Βραχνός, 1890-1891).

21. Γιάννης Κ. Μαρτζούκος, *Κερκυραϊκά δημοτικά τραγούδια*, Αθήναι 1959, σ. 54-55.

22. *Λαογραφία*, τ. Α΄ (1909-10), σ. 643, 68. Σε άλλη παραλλαγή από τη Χίο αναφέρεται:

Μέσα στης Σμύρνης το σαρτζή (= δρόμος), της Πόλης τα γιοφύρια
σαράντα ράφτες κάθουνται, σαράντα μαθητάδες
κι έναν μικρόν ραφτόπουλο ήραβγεν κι ετραβούδα:
Φουστάνι μου πυκνόρραφτο και πυκνοκεντημένο,
να πάτουν την ποδίτσα σου, να φίλουν την κυρά σου.

ΚΛ, αρ. 1079, σ.10 (Χίος, Βίτα Ξανθάκη, 1936).

Καβάδι μ' ολοπλούμιστο τσαι χρυσοκεντημένο,
ας ήτο να σε σήκωνα να φίλουν την τσυράν σου[23].

Βεβαίως τα τσιαρσιά και τα μπεζεστένια της Κωνσταντινούπολης αναφέρονται στα περισσότερα δημοτικά τραγούδια του τύπου «Της γαλανής το φόρεμα»:

Πάνου στης Πόλης τα τσαρσιά, στης Πόλης τ' αργαστήρια
πέντε ραφτάδες ράβγανε τσαι πέντε μαθητάδες.
Ράβει της ρούσας φόρεμα, της γαλανής φουστάνι[24]...

Ή

Μέσα στης Πόλης τα τσαρσιά, στης Προύσσας τ'αργαστήρια[25]

Κι ακόμη:

Κάτω στης Πόλης τα τζαμιά, τση Πόλης τ'αργαστήρια,
κάθουνται πέντε ράφτηδες και πέντε μαθητάδες[26]...

Στον χώρο της Δυτικής Μακεδονίας[27], της Θεσσαλίας και της Ηπείρου τα αντίστοιχα τραγούδια αναφέρονται συγκεκριμένα στη Λάρισα. Δεδομένου μάλιστα του γεγονότος ότι οι περισσότερες μικρές ή μεγάλες πόλεις διέθεταν μπεζεστένι, δηλαδή στεγασμένη, μόνιμη αγορά, η αναφορά επίμονα, από την Σιάτιστα και το Βόιο ώς την περιοχή του Σμοκόβου, στο Μπεζεστένι της Λάρισας δείχνει την εμβέλειά του και τη σημασία του στην οικονομική και κοινωνική ζωή του ευρύτερου αυτού χώρου, όπου, ως γνωστόν, κινούνταν νομαδικοί και ημινομαδικοί πληθυσμοί, επαγγελματικές ομάδες, έμποροι, αγωγιάτες, ληστές κ.ά. Τα μικρά μπεζεστένια που συχνά αναφέρονται στην ίδια περιοχή έχουν μικρότερη, τοπική κυρίως σημασία, και γι' αυτό δεν ονοματίζονται.

---

23. Κωνστ. Κανελλάκης, *Χιακά ανάλεκτα*, εν Αθήναις 1890, σ. 47, αρ. 36.

24. *Λαογραφία*, τ. ΣΤ΄ (1917-18), σ. 565, 16 (Χαλκίδα, Απ. Αλεξανδρής).

25. ΚΛ, αρ. 215, σ. 27,4 (Γιλδιρίμ Αδριανουπόλεως, Συμ. Α. Μανασσείδης, 1888).

26. Μαλβίνα Σαλβάνου, «Τραγούδια, μοιρολόγια και λαζαρικά Αργυράδων Κερκύρας», *Λαογραφία*, τ. 9 (1926-28), σ. 157. Αλλά και:

Πέρα στα Δώδεκα Νησιά, στης Πόλης τ' αργαστήρια
τερζής κάθουνταν κι έρραφτε με δέκα μαθητάδες.

Δ. Πετρόπουλος, «Λαογραφικά Σαμακόβου Αν. Θράκης», *Αρχείον Θρακικού Λαογραφικού και Γλωσσικού Θησαυρού*, τ. Ζ΄ (1940-41), σ. 189.

27. Αναφέρεται πολύ συχνά σε παραλλαγές του ίδιου τραγουδιού η Τζιόρτζια, στα τσιαρσιά της οποίας

Χίλιοι ραφτάδες έρραφταν και χίλια μαθητούρια

ΚΛ, αρ. 2502, σ. 36-37 (περ. Εορδαίας Κοζάνης, 1962) και ΚΛ, αρ. 2219, σ. 356 (Σαμαρίνα Γρεβενών, Σταύρος Μάνεσης, 1954). Προφανώς πρόκειται για την Κορυτσά, πόλη με μεγάλη εμπορική κίνηση και πολυάριθμα εργαστήρια προπαντός κατά τον 19ο αιώνα.

Σήμερα εσεργιάνιζα μέσα στο μπεζεστένι
Έμαθα πως παντρεύεται μια ορφανοθρεμμένη

ή

στο ερωτικό δίστιχο: «*ντολάπι του μπεζεστενιού είν' το δικό σου αστήθι...*»

Η αναφορά σε μια μεγάλη κατηγορία δημοτικών τραγουδιών, που είναι ευρύτατα διαδεδομένα και για τον λόγο αυτό ιδιαίτερα σημαντικά για τις πληροφορίες που διασώζουν, δίνει τη διάσταση που είχε κατά τη διάρκεια της λειτουργίας του το Μπεζεστένι της Λάρισας. Τα τραγούδια έχουν καταγραφεί κατά το μεγαλύτερο μέρος τους κατά τα τέλη του 19ου αιώνα και εξακολουθούν να ανιχνεύονται στην ίδια περιοχή μέχρι πρόσφατα (πριν 10 χρόνια). Πρόκειται για παραλλαγές του πολύ γνωστού τραγουδιού «Της γαλανής το φόρεμα, της ρούσσας το φουστάνι» , το οποίο έχει καταγραφεί σε άπειρες παραλλαγές από όλη την Ελάδα, αλλά σε επτά παραλλαγές από τη Σιάτιστα, τους Καλαρρύτες Ιωαννίνων, την Κόνιτσα, τα Άγραφα, την Ανατολή Αγιάς από το 1883, 1929, 1939, 1952, και 1984 -1989. Πρόκειται για ανέκδοτο κατά κύριο λόγο υλικό του Κέντρου Λαογραφίας της Ακαδημίας Αθηνών.

Κάτω στης Λάρσας του τσιαρσί, κάτου στα μπιζιστένια
πέντι ραφτάδις έρραφταν και δέκα μαθητούρια
κι ένα μικρό ραφτόϊπουλου ράφτει-ν κι τραγουδάει:
Φουστάνι μου λιανόρραφτου κι πυκνουτσιατισμένου,
'πως σι φουρώ στα γόνατα να είχα την κυρά σου[28]*!*

Σε παραλλαγή από τα Γιάννενα, γνωστό εμπορικό κέντρο, αναφέρεται επίσης:

Κάτω στης Λάρσας τα τσιαρσιά, κάτου στου μπεζεστένι,
'ξήντα ραφτάδες έρραφταν της Ρούσως το φουστάνι.
Κι ένα μικρό ραφτόπουλο ράφτοντας τραγουδάει[29]*...*

Το 1939 ο Κ. Μπέντας καταγράφει μια παραλλαγή χορευτικού τραγουδιού, που χορευόταν την Αποκριά στη Σιάτιστα:

Κάτω στης Λάρ'σας τα τσιαρσιά, κάτω στα μπιζιστένια,
ματάκια λιγωμένα,
πέντε ραφτάδες έρραφταν κι δέκα μαθητάδες

---

28. ΚΛ, αρ. 758, σ. 163, (Σιάτιστα, Αν. Λαζάρου, 1925). Βλ. και Κ. Διοβουνιώτης, Σημειώματα ποικίλα εκ Τζουμέρκων, Νέος Ελληνομνήμων, τ. 17 (1923), σ. 58 (παραλλαγή Καλαρρυτών Ιωαννίνων).

29. ΚΛ, αρ. 831, σ. 14 (Ήπειρος, Αθαν. Πετρίδης, 1870).

κι ωχ, ματάκια μ' λιγωμένα,
κι ένα μικρό ραφτόϊπουλο ράφτει και τραγουδάει
κι όλη μέρα δε σιγάει[30]...

Ενώ το τραγούδι από την Κόνιτσα, καταγεγραμμένο το 1929, είναι καθιστικό:

Κάτω στης Λάρ'σας το τσαρσί,
ωχ, ωχ, τζιάνω μ', Λένη, στης Λάρ'σας τ' αργαστήρια
'ξήντα ραφτάδες έρραφταν[31]...

Το 1952 στον Πολύλακκο Βοΐου καταγράφεται το ίδιο τραγούδι, που, κατά μία ενδιαφέρουσα πληροφορία, η οποία χρήζει διερευνήσεως, τραγουδιόταν από γυναίκες και κοπέλλες όλο το χρόνο και απαραιτήτως τις τρεις μέρες των Χριστουγέννων μετά το μεσημέρι:

Κάτω στης Λάρ'σας τα τσιαρσιά
κι ωχ, λελέ, μέση μου λιανή,
κάτω στα μπεζεστένια,
κι ωχ, ματάκια μ' λιγωμένα,
πέντε ραφτάδες έρραφταν και πέντε μαθητούρια[32].

Το τραγούδι σε πλήρη μορφή και με σαφή αναφορά *στης Λάρ'σας τα τσαρσιά και το Μπεζεστένι* περιέχεται στην ανέκδοτη ακόμη – την ύπαρξή της έχω ανακοινώσει στη Λάρισα πριν από πολλά χρόνια – Συλλογή λαογραφικού υλικού του Γ. Σακελλαρίδη από τον Άγιο Λαυρέντιο Πηλίου. Η συλλογή έχει συγκροτηθεί μεταξύ 1890 και 1910 και το συγκεκριμένο τραγούδι προέρχεται από την ευρύτερη περιοχή της Λάρισας.

Αναζητήσαμε αναφορές στο Μπεζεστένι της Λάρισας στα νεότερα τραγούδια κυρίως από την περιοχή της Θεσσαλίας. Εκτός από μια παραλλαγή από την περιοχή των Θεσσαλικών Αγράφων[33], που κατέγραψε ο καθηγητής Δημ. Λουκάτος το 1959, και μια ακόμη από τη Βερδικούσσα Ελασσόνας[34], που κατέγραψε η γράφουσα το 1984, σε καμιά άλλη από τις πάμπολλες παραλλαγές του τραγουδιού «της γαλανής το φόρεμα της άσπρης (ή ρούσσας) το φουστάνι» δεν αναφέρεται πλέον η Λάρισα και το Μπεζεστένι της.

---

30. ΚΛ, αρ. 1405, σ. 15 (Πελεκάνος Βοΐου, Κωνστ. Π. Μπέντας, 1939).
31. ΚΛ, αρ. 1099. σ. 62 (Ήπειρος, Έλλη Δευτεραίου, 1937).
32. ΚΛ, αρ. 1766, σ. 33 (Πολύλακκος Βοΐου Κοζάνης, Ιω. Τζημόπουλος, 1952).
33. ΚΛ, αρ. 2301, σ. 287 (Θεσσαλικά Άγραφα, Δημ. Σ. Λουκάτος, 1959).
34. ΚΛ, αρ. 4285, σ. 835 (Βερδικούσα Ελασσόνας, Αικ. Πολυμέρου-Καμηλάκη, 1984).

Συνήθως το τραγούδι αρχίζει πλέον με το στίχο: *Της γαλανής το φόρεμα...*

Ωστόσο ενδιαφέρον παρουσιάζει η παρουσία του Μπεζεστενιού της Λάρισας σε μερικά άλλα πρόσφατα καταγεγραμμένα τραγούδια από τον θεσσαλικό χώρο, που αναφέρονται έμμεσα ή άμεσα σ' αυτό. Στο γνωστό τραγούδι του γάμου :

Μια βλάχα, μια παλιόβλαχα παντρεύει τον υγιό της

καταγεγραμμένο από την γράφουσα στην περιοχή των Γόννων (1986) οι στίχοι:

Και τα πιπέργια τσ' έπαιρνε στο Μέγα Μπεζεστένι,
να πιπερώσουν τα φαϊά, να φαν οι συμπεθέροι[35]

πιθανώς απηχούν παράδοση παλαιότερη στην περιοχή.

Σ' ένα ερωτικό άσμα από τη Φαρκαδόνα Τρικάλων (καταγραφή 1984):

Όσο κι αν επερπάτησα, Βλαχιά και Μπουκουρέστι,
καμιά δεν μπόρεσα να βρω στον κόσμο να μ' αρέσει.
Μια κόρη μέσ' στη Λάρισα, πάνω στο Πεζεστένι,
έχει τη μέση της λιανή και τα μαλάκια μαύρα...

Ενδιαφέροντα στοιχεία, τα οποία με μια λεπτομερέστερη έρευνα ενδεχομένως θα πολλαπλασιαστούν. Επίσης στη Βερδικούσσα στο γνωστό τραγούδι:

Ένα Σαββάτο βράδυ, μια Κυριακή πρωί
βγήκα να σεργιανίσω (ή γκιζερήσω) σ' εβραΐικο τσαρσί (ή Φραγκομαχαλά)

καταγράψαμε τον στίχο:

Στο Πεζεστένι τ'όμορφο βγήκα να σεργιανίσω[36].

Σε άλλο τραγούδι:

Βαμμένα χείλη φίλησα κάτω στο Μπεζεστένι.
Με το μαντήλ' το σφούγγισα κι έβαψε το μαντήλι[37]...

Στο τραγούδι:

Μαράθηκαν τα δέντρα, τα φύλλα απ' τα κλαδιά
για της Ρηνούλας τον καημό, που'ν' αρραβωνιασμένη.

---

35. ΚΛ, αρ. 4432, σ. 710 (Γόννοι Λαρίσης, Αικ. Πολυμέρου - Καμηλάκη, 1986).
36. ΚΛ. αρ. 4285, ό.π., σ. 836.
37. ΚΛ, αρ. 4285, ό.π., σ. 836.

Την προξινούν στη Λάρισα, κάτω στο Μπεζεστένι.
Δεν θέλω 'γώ στη Λάρισα, στο έρμο Μπεζεστένι,
μόν' θέλω[38]...

Το ερωτικό:

Μια Πούλια 'ναι στον ουρανό, μια λυγερή στον κάμπο.
Έχει ασημένιον αργαλειό μέσα στο Μπεζεστένι.
Υφαίνει τα μεταξωτά και τα χρυσά μαντήλια[39].

Άγουρος απ' το νησί, κόρη απ' την Ανατολή
πάησαν κι ανταμώθηκαν κάτω στο Μπεζεστένι[40].

Άλλο από τους Γόννους:

Δευτέρα μέρα τ' Άη Γιωργιού, την Τρίτη στο σεργιάνι,
τα παλληκάρια χαίρονται και ρίχνουν στο νισιάνι (σημάδι).
Βαρέσαν τη Γιαννάκινα μέσα στο Πεζεστένι[41].

Κι ακόμη:

Σάββατο το βραδύ βραδύ σκολούσιν οι γραμματικοί,
σκολούσι κι οι ραφτάδες με τις πραματευτάδες.
Σκολά τσ'εμού ο γιαρέντης μου,
ο μπέης κι ο λεβέντης μου,
τσ' από το Πεζεστένι στο μοναστήρι μπαίνει.
Φορεί παπούτσι τερμελί στο χαδεμένο του κορμί.
Φορεί τσαι στη μεσίτσα του, που να καεί η καρδίτσα του,
πράσινο καλαμάρι, το νου μου θα τον πάρει.
Φορεί τσ'εις το τσεφάλι του, άχου! χαρά στο χάδι του,
κότσινο μαντηλάτσι, του οχτρού του δαιμονάτσι[42].

Στο γνωστό ευρύτερα στη Θεσσαλία τραγούδι:

Φραγκίτσα 'δώ, Φραγκίτσα εκεί, Φραγκίτσα παραπέρα

---

38. ΚΛ, αρ. 4432, σ. 250 (Καλλιπεύκη Λαρίσης, Αικ. Πολυμέρου-Καμηλάκη, 1986).
39. ΚΛ, αρ. 4285, σ. 17 (Κρανιά Λαρίσης, Αικ. Πολυμέρου-Καμηλάκη, 1984).
40. ΚΛ, αρ. 4285, ό.π.
41. ΚΛ, αρ. 4432, ό.π., σ. 710.
42. Μαν. Γ. Πρωτοψάλτης, «Τραγούδια και μοιρολόγια της Καρπάθου», *Λαογραφία*, τ. 11 (1934 - 37), σ. 165.

αναφέρεται ο στίχος :

Στο Μπεζεστένι κάθονταν κι το φλουρί ζυγιάζει ή το φιλί ζυγιάζει[43].

Και σε άλλο επίσης από τα κάλαντα:

Κυρά μου, όταν στολίζεσαι να πας στο Μπεζεστένι[44].

Το 1815 ο Αργύρης Φιλιππίδης, υπακούοντας στη φήμη που το Μπεζεστένι είχε στη Λάρισα και ευρύτερα στον χώρο της Θεσσαλίας, αναφέρει ότι *«εις την Λάρισσα γίνονται δύο παζάρια την εβδομάδα, Κυριακή και Τετάρτη. Γίνεται και την Παρασκευή έτερον ολίγον. Εις αυτά τα παζάρια έρχονται από κάθε μέρος και πραγματεύονται, φέροντας ζαϊρέδες, λάδια, γεμήσια και κάθε πωρικόν. Πωλώντας, αγοράζουν πάλιν αυτού σιτάρι και κριθάρι και άλλα, ό,τι τους χρειασθούν. Έχει τζαρσί μεγάλο και καλό, έχει και μπεζεστένι θολογυρισμένον, οπού κάθονται οι πραγματευταί και κάνουν το νεγκότζιον τους. Έχει χάνια αρκετά όπου κονέβουν οι ξένοι και πραγματευταί, οπού έρχονται εδώ, εις τα οποία έχουν και οντάδες πιασμένους, και κάθονται χρονικώς και φέρνουν πραμάτιες και πωλούν, ωσάν γουναρικά, ρούχα και άλλα»*[45].

Όμως ο Ιω. Οικονόμου – Λαρισαίος, ο Λογιώτατος, όπως είναι γνωστός, το 1817 τον διαψεύδει: *«Αυτή η πολιτεία την σήμερον κανένα κτήριον θεωρίας άξιον δεν έχει, έξω από μερικά τζαμιά και ένα χαμάμι μολυβοσκέπαστα. Είχε και ένα αξιόλογον μπεζεστένι, μολυβοσκέπαστον κτήριον από τον καιρόν της εξουσίας των χριστιανών, αλλ' εις μίαν πυρκαϊάν εις τα 1799 εκάηκεν από την ανοησίαν του φυλακάτορος και τώρα μόνον τα τείχη σώζονται και μερικοί κουμπέδες: ομοίως και το κτήριον του μενζέλ χανέ, χριστιανικόν»*[46].

Η φήμη του Μπεζεστενιού ως μεγάλης αστικής κλειστής αγοράς συνδεδεμένης με την πόλη της Λάρισας, με τα πολλά τσαρσιά και εργαστήριά της, σημαντικού κτηρίου για την εποχή του, με τα φτερά της συλλογικής μνήμης και ιδιαίτερα του τραγουδιού ξεπέρασε τους αιώνες και έζησε μέχρι τις μέρες μας μαζί με τις μεγάλες αγορές της Πόλης, της Θεσσαλονίκης, της Χίου, της Προύσσας και της Σμύρνης. Επέζησε η αίγλη του στον ευρύτερο πολιτισμικό χώρο της Ηπειροθεσ-

43. ΚΛ, αρ. 4285, ό.π., σ. 35.

44. Ό.π.

45. Θεοδόσης Σπεράντσας, *Τα περισωθέντα έργα του Αργύρη Φιλιππίδη. Μερική Γεωγραφία - Βιβλίον ηθικόν*, πρόλογος-επιμέλεια Φιλ. Βιτάλη, Αθήνα 1978, σ. 118.

46. Ιω. Οικονόμου-Λαρισσαίος, Λογιώτατος, Ι. *Αληθινή ιστορία του Λουκιανού Σαμοσατέως* (μετάφραση στη δημοτική - 1817). ΙΙ. *Ιστορική τοπογραφία ενός μέρους της Θεσσαλίας-1817*. Εισαγωγή-φροντίδα Μ. Μ. Παπαϊωάννου, Αθήνα 1989, σ. 164, 68.

σαλίας και Δυτικής Μακεδονίας μέσα στο τραγούδι κυρίως, επειδή συνδέθηκε με τα περίφημα εργαστήρια ραπτικής, που απευθύνονταν στον πληθυσμό της ευρύτερης περιοχής.

Σήμερα, δύο αιώνες μετά την πυρκαϊά που το κατέστρεψε, το Μπεζεστένι της Λάρισας, χώρος πυκνής καθημερινής οικονομικής και κοινωνικής συναναστροφής, που δεν έσβησε ουσιαστικά από τη συλλογική μνήμη, αποκτά ξανά ζωή και ξεκινά μια καινούργια πολιτισμική διαδρομή.

SUMMARY

ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΙ ΠΟΛΥΜΕΡΟΥ-ΚΑΜΙΛΑΚΙ, Ph.D.
The Bezesteni Market at Larissa and Collective Memory and Tradition in the Surrounding Area

The large urban covered market at Larissa was important for its size, wealth and commercial traffic during the period of the Turkish occupation. Thus, although it ceased to function more than two centuries ago, collective memory, expressed through song and tradition, has kept the memory of the market alive.

Destroyed by fire in 1799, the Bezesteni was a meeting place for social and economic purposes. Although destroyed more than two centuries ago, it has never disappeared from the collective memory of the region. With the restoration of the building, the Bezesteni commences upon a new path in the cultural life of Larissa.